

openbare colleges. Pas op 10 mei ontving hij ook weer enige studenten aan huis voor private lessen. Hij heeft zijn krachten dan herwonnen, ook al moest hij zich nog wel in acht nemen⁵³). Aanvankelijk zal Bayle daar zeker in geslaagd zijn, want hij had het heel wat rustiger dan vóór zijn ziekte, nu hij niet meer iedere maand een aflevering van de *Nouvelles* hoefde gereed te hebben voor Desbordes in Amsterdam. Sinds oktober 1687 redigeerde Henri Basnage de Beauval immers de *Histoire des Ouvrages des Savans*, welk tijdschrift als een rechtstreekse voortzetting kan worden beschouwd van de *Nouvelles* van Bayle. Deze laatste had zelf in 1687 de Franse advocaat Basnage uitgenodigd zich in de Republiek te vestigen om daar bij Reinier Leers te Rotterdam de *Nouvelles*, zij het ook onder een andere naam, voort te zetten⁵⁴). Bayle stond Basnage weliswaar met raad en daad bij en voerde met name de noodzakelijke correspondentie voor de nieuwe redacteur, maar hij hoefde zelf niet meer het afmattende redactionele monnikenwerk te verrichten. Slechts het meer aangename gedeelte, zoals de selectie van de te recenseren werken en het leggen en bijhouden van literaire contacten bleef voor Bayle over.

Waar de Illustre School al sinds lange tijd weinig tijd meer vergde, kreeg Bayle nu volop de gelegenheid zich voor te bereiden op allerlei publicaties, waaronder de *Dictionnaire Historique et Critique* die hem voor altijd onsterfelijk zou maken. Veel tijd zou echter voorlopig nog in beslag worden genomen door zijn reacties op actuele politieke gebeurtenissen en de tegenstellingen met zijn collega Jurieu. De Glorious Revolution en de troonsbestijging van Willem III in Engeland, in wie Jurieu en de zijnen de kampioen zagen van het Europese protestantisme, was een steen des aanstoots voor Bayle, die het absolutisme gewetensvol en met kracht bleef verdedigen. Zijn *Réponse d'un nouveau Converti à la lettre d'un réfugié* van 1689 en *l'Avis important aux réfugiés sur leur prochain retour en France*, dat in 1690 verscheen, zijn daar overduidelijke bewijzen van. Dit laatste pamflet dat door D. Larroque in manuscript aan Bayle was overhandigd en waarin Bayle veel moet hebben toegevoegd en veranderd, is een rechtstreekse aanval op de stellingen van Jurieu⁵⁵). Een repliek bleef van die zijde dan ook niet uit. Daar het niet mogelijk is alle fasen in het conflict tussen beide opponenten hier opnieuw te analyseren, zullen slechts een paar belangrijke momenten nog even worden genoemd.

In januari 1691 was Jurieu ervan overtuigd geraakt dat Bayle de auteur was van het *Avis important...* Op dat ogenblik laat de